

Insight

Журнал Міжнародного Чорнобильського центру

Випуск 14, 2005

- УКРАЇНА РОЗБУДОВУЄ АТОМНУ ЕНЕРГЕТИКУ
- СТАБІЛІЗАЦІЯ "УКРИТТЯ": ПЕРШИЙ КРОК ЗРОБЛЕНО
- ГРОМАДА ДІЄ

ЖУРНАЛ ВИДАЄТЬСЯ ЗА ПІДТРИМКИ

Department of Trade and Industry

Contact: Mr. Trevor Hayward, DTI
1 Victoria Street,
London SW1H 0ET;
tel: +44 20 7215 3800;

E-mail: trevor.hayward@dti.gsi.gov.uk

The UK Department of Trade and Industry is pleased to be associated with and provide support to the ICC and its achievements

ЗМІСТ

ПРАЦЯ ЗАРАДИ БЕЗПЕКИ <i>Чорнобильський центр у Славутичі: нам є що запропонувати світові</i>	стор. 3
УКРАЇНА РОЗБУДОВУЄ АТОМНУ ЕНЕРГЕТИКУ <i>і вже посідає 3 місце в Європі за її потужністю</i>	стор. 4-5
ЧОРНОБИЛЬСЬКА АЕС: ЗНЯТТЯ З ЕКСПЛУАТАЦІЇ <i>Замість станції – "руда пляма"?</i>	стор. 6-7
СТАБІЛІЗАЦІЯ "УКРИТТЯ": ПЕРШИЙ КРОК ЗРОБЛЕНО <i>Головне завдання – безпека персоналу</i>	стор. 8-9
СТВОРЕНО БАЗУ ДАНИХ ПРО НАСЛІДКИ ЧОРНОБИЛЯ <i>Узагальнено інформацію про вплив аварії на здоров'я людей, екологію та безпеку "саркофагу"</i>	стор. 10-11
ГРОМАДА ДІЄ <i>Соціальні програми DTI у Славутичі</i>	стор. 12-13
НОВИЙ ДЕПАРТАМЕНТ НА ДОПОМОГУ БІЗНЕСУ <i>Бізнес в Славутичі впевнено розвивається</i>	стор. 14
ГРОМАДСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ <i>Знайомтеся: Славутицький міський центр роботи з жінками</i>	стор. 15
ТРІЕНАЛЕ "4-Й БЛОК" <i>Художнє осмислення Чорнобильської трагедії</i>	стор. 16
УКРАЇНСЬКІ ДИПЛОМАТИ ОБГОВОРЮЮТЬ ЧОРНОБИЛЬСЬКІ ПРОБЛЕМИ <i>та заявляють про необхідність мобілізації міжнародної підтримки щодо їх вирішення</i>	стор. 17
НЕЗВИЧАЙНЕ СТАЖУВАННЯ <i>Ніколас Гербст знайомиться з Чорнобильським центром та Славутичем</i>	стор. 18-19

"Insight", Випуск 1(14), 2005

Редколегія:	Євген Гарін, Володимир Удовиченко, Віктор Одиниця, Лариса Нікітенко, Світлана Линкевич
Літературні редактори:	Мері Донован, Микола Курильчик
Кореспонденти:	Володимир Костенко, Валентина Одиниця, Марина Алексашина, Світлана Линкевич
Фотоматеріали:	Костянтин Діордієв, Катерина Антонова
Дизайн:	Катерина Антонова

Наша адреса: 7/1, вул. 77-ї Гвардійської дивізії,
Славутич, Київська обл., 07100, Україна
Тел.. +380 (4479) 2-30-16; Факс +380 (4479) 2-81-44

© ICC, 2000–2005,
Свідоцтво про державну реєстрацію
КВ № 3694 від 24 січня 2000 р.
Тираж 3000 примірників.

Жоден матеріал, що вміщується в "Insight", не може бути передрукований без письмового дозволу ЧЦ. Назва, логотип, концепція та дизайн журналу є інтелектуальною власністю ЧЦ і охороняється законом про авторське право. Редакція не несе відповідальності за зміст рекламних матеріалів.

Макет журналу підготовлено Чорнобильським центром у Славутичі

З питань розміщення реклами звертайтеся до
Світлани Линкевич

E-mail: inform@chornobyl.net
Web: www.chornobyl.net

ПРАЦЯ ЗАРАДИ БЕЗПЕКИ

Планетарна техногенна катастрофа, що сталася майже 20 років тому у Чорнобилі, залишає світові на далеке майбутнє одне несхибне застереження: для запобігання подібним явищам слід об'єднувати всі прогресивні засоби науково-технічного, економічного та гуманітарного впливу. Однією з важливих ланок у довготривалому процесі подолання наслідків ядерного лиха став Чорнобильський центр (ЧЦ) у Славутичі, якому наступного року виповнюється десять років.

Тернистий шлях до сучасного бізнесу

Біографія Чорнобильського центру позначена багатьма цікавими віхами. Становлення науково-дослідної організації відбувалося за технічної та фінансової підтримки Сполучених Штатів Америки в особі міністерства енергетики (DOE) та Тихоокеанської північно-західної національної лабораторії (PNNL). Пізніше до міжнародної співпраці долучилися уряди Великої Британії, Німеччини, Франції та Японії. Завдяки цій підтримці у Славутичі була створена сучасна матеріально-технічна база, що дає змогу реалізовувати новітні міжнародні проекти не лише з чорнобильської проблематики.

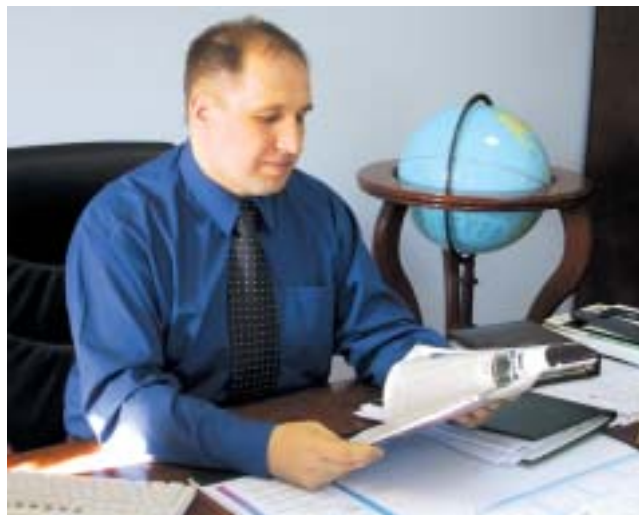
Але міжнародна допомога, зазвичай, справа недовготривала, а на державну підтримку розраховувати не доводилось. Перспектива прогресивного розвитку спонукала славутичан звернутися до базових знань про бізнес-процеси. Євген Гарін, директор-координатор Чорнобильського центру, говорить про це так: "Застосувавши бізнес-підходи до наукової діяльності, домігшись привабливості наших послуг на вітчизняному і міжнародному рівнях, ми поступово досягли повної фінансової самостійності. Позбувшись ролі прохачів і очікувальників, наш колектив з повним правом звертається тепер до світової спільноти з діловою пропозицією — "Дайте нам роботу і ми виконаємо її якісно!"

Нам є що запропонувати і Україні, і світові

Накопичений роками досвід дозволяє Центру надавати експертні, інжинірингові та науково-технічні послуги енергетичному сектору України та інших країн світу в галузях ядерної та радіаційної безпеки, зняття з експлуатації ядерних установок, аварійного реагування та радіоекології.

Одним з головних чинників планомирного підвищення конкурентноздатності Центру стало впровадження системи управління якістю та її сертифікація у відповідності з вимогами стандарту ISO.

Чорнобильський центр виступив координатором робіт зі створення єдиної інформаційної системи щодо наслідків аварії на ЧАЕС, так званої Франко-німецької ініціативи. Зібрана інформація може суттєво допомогти усім країнам, що використовують

▲ Євген Гарін, директор-координатор Чорнобильського центру

ють атомну енергію, застосовувати чорнобильський досвід насамперед з метою попередження подібних катастроф у майбутньому. Це стосується і участі Чорнобильського центру в реалізації міжнародного Плану дій на об'єкті "Укриття" (SIP). У партнерстві з російськими колегами (компанією IBS) ЧЦ працює над створенням інтегрованої бази даних об'єкта "Укриття", яка дасть змогу планувати усі подальші заходи на "Укритті" з максимальною ефективністю та мінімальним опроміненням персоналу.

Фахівці Міжнародної радіоекологічної лабораторії Центру разом із американськими та британськими колегами проводять дослідження щодо впливу радіації на світ постчорнобильської флори та фауни, здатності диких тварин пристосовуватися до умов постійного підвищеного радіаційного фону. Приміром, останнім часом спеціалісти досліджують серйозну проблему винесення радіонуклідів за межі зони відчуження через птахів.

Ще кілька років тому відомі українські вчені та політики прогнозували, що ЧЦ може стати полігоном, де будуть відпрацьовуватись новітні підходи не лише до безпечного використання ядерної енергії, але й до безпеки людства в цілому. Цинічні й масштабні терористичні акти, що пронеслися світом останніми роками, підтвердили необхідність залучення всіх можливих засобів і спеціалізованих установ для уникнення цієї біди. ЧЦ не залишився осторонь від глобальної проблеми. Відтак в "портфелі замовлень" з'явився такий напрямок як фізичний захист ядерних об'єктів і ядерних матеріалів. Наразі Центр здійснює масштабний проект щодо модернізації систем фізичного захисту в 40 онкологічних клініках України.

Сьогодні інтереси ЧЦ виходять далеко за межі України. Співробітники Центру — бажані гості багатьох престижних громадських і ядерних форумів в різних куточках світу. Беручи до уваги актуальність того чи іншого питання, вони організовують семінари і спеціалізовані конференції, беруть участь у формуванні державної політики щодо ядерної енергетики та її впливу на довкілля.

▲ Гості вітають хмельничан. Пуск 2-го блоку Хмельницької АЕС

УКРАЇНА РОЗБУДОВУЄ АТОМНУ ЕНЕРГЕТИКУ

Введення в експлуатацію двох нових енергоблоків на Рівненській та Хмельницькій АЕС (РАЕС і ХАЕС) минулого року стало, без сумніву, знаковою подією в енергетиці України. Було завершено довгобуд, який багато років очікував на фінансову допомогу Заходу.

Український уряд вирішив довести справу до кінця самотужки. Та й хіба могла Україна махнути рукою на цих велетнів? Запитання, радше, риторичне. Адже за 20 років, що передували цій події, у 2-й блок ХАЕС та 4-й блок РАЕС було вкладено багатомільйонні кошти, вони були готові на 70–80 відсотків.

Закриття у 2000 році Чорнобильської АЕС стало не лише економічним підґрунтям необхідності компенсувати втрату генеруючих потужностей: було кинуте виклик професійності й організаційному хисту українських енергетиків, які взяли-ся за добудову нових блоків.

Подолання мораторію і...ядерного страху

8 серпня 2004 року об 11:55 до єдиної енергосистеми України було підключено другий енергоблок Хмельницької АЕС. За тривалістю будівництва – а це мало не 20 років – він, схоже, побив усі світові рекорди.

Будівництво розпочалося у 1983 році, а в 1991-му енергоблок мав стати до ладу. Проте на рік раніше будівничий поступ було зупинено дією постанови Верховної Ради України "Про мораторій на будівництво нових АЕС на території України". Світ був під впливом Чорнобиля, і мораторій лише закріпив негативні наслідки аварії для розвитку української атомної енергетики. Зрештою для хмельницького блока це обернулося непридатністю вже встановленого устаткування й мільярдами втрачених кіловат-годин електроенергії. Мораторій було скасовано у жовтні 1993-го. Питання добудови енергоблоків РАЕС-4 і ХАЕС-2 було включено до меморандуму про взаєморозуміння щодо закриття Чорнобильської

АЕС, підписаного Україною, державами Великої сімки та Єврокомісією в грудні 1995 року.

Західні партнери зволікали з виконанням своїх обіцянок, і це підштовхнуло Україну до вишукування власних фінансових ресурсів. Половину коштів для ХАЕС було залучено завдяки гнучкій тарифній політиці та випуску облигацій НАЕК "Енергоатом". Крім того, за рахунок оптимізації витрат вдалося практично вдвічі зменшити кошторисну вартість будівництва.

Наразі, маючи два блоки, Хмельницька АЕС може щорічно виробляти 13,5–14 млрд. кіловат-годин електроенергії, вдвічі дешевшої за теплову. Завдяки реалізації комплексу заходів з підвищення безпеки й модернізації енергоблок №2 ХАЕС став найбезпечнішим серед діючих енергоблоків України з реакторами ВВЕР-1000. Електрична потужність блока складає 1000 МВт, тепла – 3000 МВт. Блок уперше серед вітчизняних реакторів ВВЕР-1000 повністю завантажено збірками удосконаленого палива ТВЗ-А (тепло-

видільні збірки альтернативні), виробленими у Росії на Ново-сибірському заводі хімікцентратів. Основна відмінність такого палива – вища продуктивність та економічність.

Через два місяці після хмельницького новачка ще один блок-довгобуд – четвертий на Рівненській АЕС – став п'ятнадцятим на рахунку української атомно-енергетичної галузі. Його перше пробне підключення до енергосистеми України відбулося 10 жовтня 2004 року.

Будівництво розпочалося у 1984 році, а пуск блока планувався у 1991-му. Вже згаданий мораторій застав його готовим на сімдесят відсотків. В 1990-91 роках був також повністю підготовлений оперативний персонал для управління блоком. Завершення цього будівництва стало можливим лише після ухвали урядом постанови "Про фінансове забезпечення будівництва енергоблоків №2 Хмельницької і № 4 Рівненської АЕС" у 1997 році. Україна добудувала рівненський мільйонник власним коштом. Західний кредит у 125 млн. доларів витрачено винятково на впровадження новітніх систем безпеки реакторів.

РАЕС-4 – енергоблок встановленою електричною потужністю 1000 МВт з водо-водяним енергетичним реактором (ВВЕР) тепловою потужністю 3000 МВт. Новий блок завантажений паливом, виробленим у Росії Ново-сибірським заводом хімікцентратів. В активній зоні реактора встановлено 163 тепловидільні збірки. При номінальній потужності енергоблок може виробляти 6,5 млрд. кіловат-годин електроенергії щорічно.

Безпека нових блоків – за світовими стандартами

Говорячи про безперечний і закономірний прорив України в ядерно-енергетичній галузі, фахівці часто використовують слово "вперше". Вперше в Україні (й колишньому Радянському Союзі) два нових енергоблоки введено в дію після виконання повного аналізу безпеки, у відповідності з національними

вимогами й правилами, а також рекомендаціями МАГАТЕ. Вперше українські фахівці здійснювали керівництво науковим супроводом процедур нагляду й контролю за режимами завантаження ядерного палива та необхідних фізичних експериментів на РАЕС (раніше це було справою лише Російського наукового центру "Курчатовський інститут").

Внаслідок запровадження програми модернізації до проекту блока №4 РАЕС було внесено істотні зміни, серед яких – заміна сучасними застарілих систем діагностики, контролю та управління блоком. При внесенні змін було враховано досвід експлуатації АЕС України, інших держав та рекомендації МАГАТЕ.

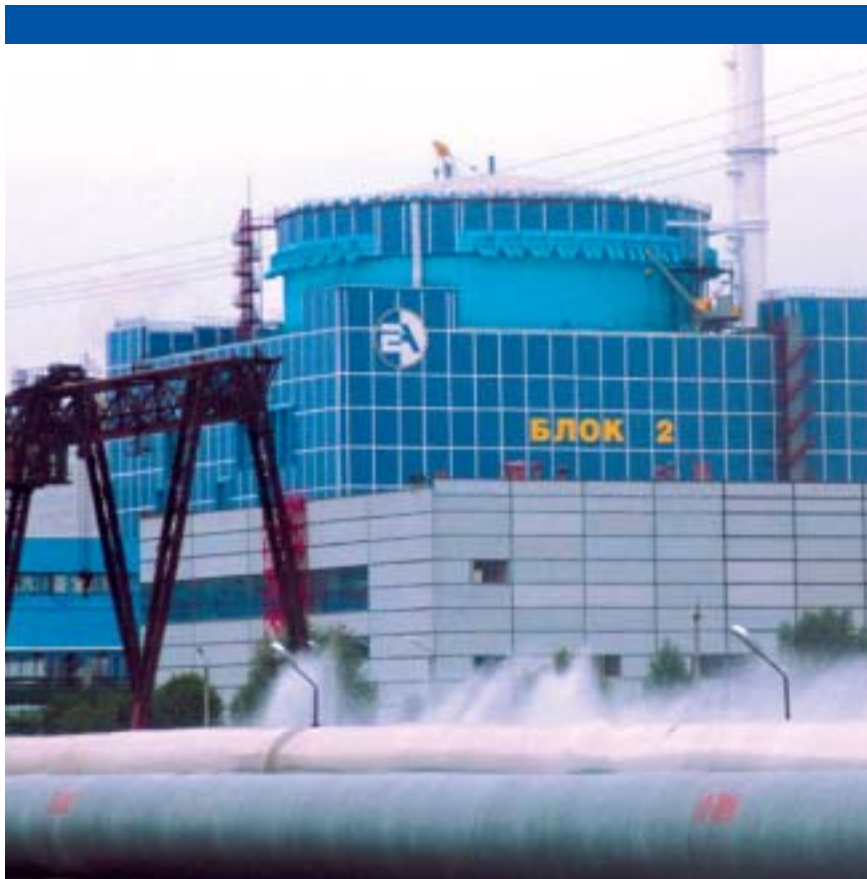
На новому блоці ХАЕС до системи радіоекологічного моніторингу було додано автоматизовану систему контролю радіаційної обстановки, яка надає дані про радіаційний стан промайданчика та санітарно-захисної зони у режимі реального часу. За найновішими технологіями виготовлено автоматизовану систему управління технологічними про-

цесами. Це та інше устаткування переважно українського виробництва прийшло на зміну старому, змонтованому ще на початку 90-х років.

Після введення в експлуатацію двох енергоблоків майбутнє атомної енергетики України виглядає обнадійливим. Фахівці вважають, що майданчик ХАЕС є найбільш перспективним для розвитку атомної енергетики України, з часом тут планують побудувати третій і четвертий енергоблоки.

На Рівненській АЕС термін експлуатації першого та другого енергоблоків завершується, відповідно, у 2010 та 2011 роках. Тому мешканців Кузнецовська, міста-супутника АЕС, тишить те, що після пуску четвертого блока у них буде робота ще принаймні років на тридцять. Є й чималі підстави сподіватись, що у майбутньому тут запрацюють п'ятий і шостий енергоблоки.

Два нових енергоблоки просунули Україну на третій щабель у Європі за потужністю атомної енергетики.

▲ **Новий блок Хмельницької АЕС.**
Український уряд планує продовжувати будівництво атомних блоків

ЗНЯТТЯ З ЕКСПЛУАТАЦІЇ

15 грудня 2000 року було остаточно зупинено третій, останній, енергоблок Чорнобильської АЕС (ЧАЕС). Україна продемонструвала добру волю й виконала свої міжнародні зобов'язання. Розпочався заключний етап життєвого циклу станції – зняття з експлуатації. Два інших її енергоблоки також не вичерпали свого ресурсу і допрацювали, відповідно, до 1991 й 1996 років.

Такий, загалом вимушений, перебіг подій завадив підготовці й забезпеченню надійного фінансування робіт щодо зняття з експлуатації, зокрема створенню спеціального фонду згідно з законом "Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку". Наразі станція потерпає від недостатнього надходження коштів з єдиного джерела – державного бюджету.

Про що мова

Коли говорять про зняття з експлуатації, мають на увазі комплекс заходів, спрямованих на виведення ядерної установки з експлуатації з дотриманням правил безпеки персоналу, населення й довкілля.

Ряд країн-членів МАГАТЕ вже мають досвід у цій галузі, але він здебільшого ґрунтується на окремих випадках. У світі побудовано 555 ядерних енергетичних реакторів, з яких 108 зупинено, а 447 продовжують працювати. Згідно з нормами і принципами

МАГАТЕ процес зняття з експлуатації вважається завершеним після того, як майданчик АЕС стає придатним для подальшого використання з іншою метою. Україна не має досвіду подібного упорядкування об'єктів з ядерними й радіаційними технологіями, тим паче що на ЧАЕС уперше мова йде про зняття з експлуатації багатоблочної атомної станції.

Замість АЕС – "руда пляма"...

Що ж буде на тому місці, де не лише в жахливій аварії вщент був зруйнований атомний реактор, але й понад 23 роки вироблялася електрика?

Екологічно привабливим є варіант "зеленої галявини": устаткування та інші забруднені матеріали прибираються, і майданчик набуває свого первісного стану (як до початку будівництва АЕС). Проте жодна держава не вимагає цього на сто відсотків – надто значні ресурси треба задіяти. Ще менш доцільно опіку-

ватися відтворенням "зеленої галявини" на місці ЧАЕС після аварії 1986 року. Для багатостраждальної атомки достатнім видається варіант "рудої плями", коли наявні радіоактивні матеріали видаляються лише до прийнятнього рівня. Підсумком зняття з експлуатації буде демонтаж непотрібного обладнання та дезактивація будівельних конструкцій до рівня обмеженого звільнення від регулюючого контролю.

Згідно з "Концепцією зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС" найбільш оптимальною стратегією є тривала витримка реакторів (80 – 100 років), контура теплоносія (30 – 50 років) та певного устаткування серед будівельних конструкцій, поступовий демонтаж іншого обладнання з раннім вилученням технологічних каналів із реакторів.

Десятикілометрова частина зони відчуження, де розташована ЧАЕС, найбільш забруднена довгоживучими радіонуклідами. Тому повний демонтаж будівель-

них конструкцій, яких тут велика кількість, вважається недоцільним. Це завдання має бути вирішене в рамках реабілітації зони відчуження.

Вплив аварійних ситуацій

Особливістю ЧАЕС є те, що на процес "розбирання" станції певною мірою впливатимуть наслідки надзвичайних ситуацій. Так, у 1982 році сталося руйнування технологічного каналу реактора першого енергоблока. Фрагменти палива потрапили до порожнини реактора і проникли у графітові блоки. Ця обставина зумовлює необхідність додаткових заходів для демонтажу реакторної установки. Ще більше проблем залишила аварія 1986 року. Навіть після дезактиваційних робіт істотна кількість фрагментів активної зони четвертого реактора (за деякими оцінками — від 500 до 1000 кг) залишилась під шаром бетону на території ЧАЕС. Це має бути враховано при визначенні контрольних рівнів опромінення персоналу і може скласти певні труднощі при виконанні земляних робіт.

Інша подія свого часу серйозно стурбувала громадськість і пришвидшила прийняття мораторію на розвиток атомної енергетики в Україні. Пожежа, що трапилася у машинному залі другого енергоблока 11 жовтня 1991 р., призвела до часткового руйнування покрівлі залу та пошкодження обладнання турбоустановки.

Власне реактор не постраждав, не було зафіксовано і перевищення норм радіоактивних викидів, але пошкоджене устаткування машзалу повністю відновлено так і не було.

Турбує стан підготовки об'єктів інфраструктури

Одним з етапів зняття атомних енергоблоків з експлуатації є припинення роботи. При цьому ядерне паливо має бути вивантажено з реакторів та приреакторних басейнів витримки на трьох блоках і перевезено до нового сховища відпрацьованого ядерного палива. Проте ще у квітні 2003 року будівництво сховища було призупинено через прорахунки проектувальників і технологічні недоліки.

Сьогодні це найбільше стримує активні дії щодо зняття з експлуатації ЧАЕС, до того ж ця проблема пов'язана з ядерною та радіаційною безпекою. Термін вивантаження ядерного палива вже відкладається принаймні на 3–4 роки. А український бюджет щорічно витрачає "зайвих" 30–40 млн. доларів на утримання персоналу, технічне обслуговування устаткування, забезпечення ядерної та радіаційної безпеки тощо. І лише недавно досягнуто домовленостей щодо продовження будівництва сховища.

Є проблеми й на будівництві об'єктів з переробки твердих та рідких радіоактивних відходів.

Значне відставання від графіків уведення в дію цих об'єктів спонукає Мінпаливенерго України до застосування жорсткіших вимог до підрядників.

Перші кроки – перші уроки

Масштабні й непересічні завдання, що стоять сьогодні перед Чорнобильською АЕС, не мають собі рівних на світових теренах. Для їх виконання колектив, який упродовж десятиліть забезпечував роботу атомки, має набути нових професійних якостей.

Чорнобильці намагаються заробляти кошти самостійно, бо покладатися лише на бюджет — марна справа. Сьогодні колектив станції зацікавлений у демонтажі, дезактивації та продажу устаткування, та й покупці є. Наприклад, минулої зими після пожежі на одному з блоків Рівненської АЕС запчастини для ремонту устаткування надійшли саме з ЧАЕС.

Ще наприкінці минулого літа було успішно розібрано перші з сотень тисяч тонн устаткування турбогенератора № 1. Останнім часом активно видаляється устаткування азотно-кисневої станції, де пізніше буде розгорнуто виробництво спеціальної тари (бочок) для зберігання відходів. Така ж робота триває й у машзалі.

Коли верстався номер:

Указом Президента України ДСП "Чорнобильська АЕС" передано до сфери управління Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи.

Відбулася зміна керівництва станції. 12 серпня 2005 р. директором станції призначено Ігоря Грамоткіна.

▲ Ігор Грамоткін, директор ДСП "Чорнобильська АЕС"

СТАБІЛІЗАЦІЯ "УКРИТТЯ":

▲ Стабілізаційні роботи на "Укритті" у розпалі. Головне завдання – їх безпечне проведення

30 листопада 1986 року увійшло до літопису подолання чорнобильського лиха як день, коли було завершено будівництво складної унікальної споруди – об'єкта "Укриття", широко відомого світові як "чорнобильський саркофаг". Він схоронив рештки зруйнованого 4-го енергоблока Чорнобильської АЕС, заклав від світу потужні джерела радіації і став символічним пам'ятником героїзму та самовідданої праці сотень тисяч людей, які його будували.

Разом з тим об'єкт "Укриття" став ще й постійною засторогою для світу, складною проблемою, яка потребує невідкладного вирішення. Адже велику кількість ядерних матеріалів, високоактивних відходів, які утримує "саркофаг", відділено будівельними конструкціями, що не мають достатньої надійності й міцності.

"Саркофаг" було збудовано у рекордно короткий строк, більшість його конструкцій встановлювалась дистанційно на вцілілі стіни 4 блоку. Такий спосіб будівництва не дав можливості забезпечити ані герметичності, ані ретельності у виконанні конструктивних з'єднань, однак це був єдино можливий шлях в умовах високих рівнів радіації. Після завершення будівництва через завали та радіацію неможливо було здійснювати належний огляд конструкцій, їх вчасний ремонт чи заміну. До сьогодні в "Укритті" немає системи контролю стану будівельних конструкцій, а єдиним джерелом інформації про всі зміни, які з ними відбуваються, є візуальне обстеження зусиллями фахівців.

Усунення небезпек, пов'язаних з нестабільними будівельними конструкціями, стало одним із голов-

них завдань проекту перетворення "Укриття" на екологічно безпечну систему (SIP).

Підготовка до здійснення стабілізаційних заходів розпочалася з перших кроків проекту в 1998 році. Спочатку ретельно вивчалися результати багаторічних спостережень за станом будівельних конструкцій, проводились додаткові дослідження. На їх основі у 2000 році було прийнято програмні рішення щодо обґрунтування належного обсягу робіт зі стабілізації. Разом з тим на майданчику станції було розгорнуто будівництво об'єктів, вкрай необхідних для виконання стабілізаційного циклу. Для виконання окреслених завдань, враховуючи їх складність та обсяг, на ЧАЕС не було ні відповідної будівельної бази, ні інженерних мереж чи автодоріг, а також перепускника для персоналу, який забезпечив би дотримання санітарно-гігієнічних норм і вимог радіаційної безпеки.

На першому етапі стабілізації йшлося про забезпечення 15 критичних зон "Укриття", однак після розробки та експертизи робочого проекту деякі роботи було відмінено. Таке рішення було прийнято після ретельного аналізу співвідношення "доза-затрати-

ПЕРШИЙ КРОК ЗРОБЛЕНО

вигода", який засвідчив, що у ході робіт персонал може отримати занадто високі дози опромінення у порівнянні з прогнозованими вигодами від таких дій. Саме з огляду на цю обставину розраховано строк стабілізаційних заходів, який складає 10 – 15 років.

Першочерговому підсиленню підлягають 8 зон об'єкта "Укриття". Виконання намічених заходів — справа не з легких. Складні радіаційні умови (до 6 рентгенів на годину), завали всередині споруди, недостатня прогнозованість подій висувають особливі вимоги до організації стабілізаційних робіт. Виконуватиме їх консорціум з виразною назвою "Стабілізація", який складають компанія "Атомстройэкспорт" (Росія) та три українські компанії, а саме: "Південьтеплоенергомонтаж", "Атоменергобудпроект" та Управління будівництва Рівненської АЕС. Відразу після підписання контракту з консорціумом (9 липня 2004 року) розпочалися підготовчі роботи на майданчику ЧАЕС: розробка програми стабілізаційних робіт та програми забезпечення якості, медичне обстеження й навчання персоналу, облаштування будівельної бази тощо.

30 листопада 2004 року, у день 18-ї річниці спорудження "саркофага", підрядники розпочали виконання фізичних робіт безпосередньо біля "Укриття". Цей день фактично й став точкою відліку у виконанні складної роботи щодо стабілізації будівельних конструкцій, яка розпочалася з найбільш трудомісткої та масштабної ділянки — західної зони "Укриття", так званої "контрфорсної стіни". Стан цієї конструкції викликає занепокоєння спеціалістів, адже тут зафіксовано нахил близько 0,5 м стіни зруйнованого 4-го блока у бік металевих щитів, що закривають її ззовні! Турбують і численні зміщення та тріщини розміром від 50 мм до 20 см. Зараз біля контрфорсної стіни розпочато бетонування монолітної плити товщиною 0,6 м, на якій будуть встановлені металеві опори, що підтримуватимуть західну стіну "Укриття". Вчасне виконання цього стабілізаційного заходу впливає на хід і послідовність подальших будівельних робіт та на термін завершення стабілізації у цілому.

Інші стабілізаційні заходи не є такими масштабними, однак вони будуть проводитися в більш складних радіаційних умовах. Тому головне завдання, яким опікується ЧАЕС та консорціум "Стабілізація", — зменшення опромінення персоналу до мінімуму.

Ще один важливий аспект — підготовка персоналу. Вона складатиметься з двох етапів: теоретичних занять та відпрацювання операцій на макетах-тренажерах. Наразі 250 підрядників уже пройшли курс навчання в учбово-тренувальному центрі ДСП ЧАЕС.

Під час робіт на "Укритті" передбачено екранування робочих місць від радіаційних впливів, персонал буде забезпечено усіма необхідними засобами індивідуального захисту. Щоб мінімізувати час перебування людей у небезпечних умовах, у відносно "чистій" зоні будівельної бази будуть виконуватись роботи з монтажу та укрупнення необхідних конструкцій.

На весь період стабілізації потрібно буде залучити близько 5000 чоловік — таку оцінку необхідної кількості працівників для виконання робіт дав керівник програм стабілізації групи управління проектом SIP Віктор Хаврус. Ці розрахунки отримано, виходячи з річної індивідуальної дози опромінення у 20 мілізівертів.

Сьогодні на об'єкті "Укриття" вже зміцнюється західна зона, опори найбільшої балки "Мамонт", на яку спираються щити покрівлі у південній зоні, каркас деаераторної етажерки, що утримує значну масу уламків і відхилився від вертикалі приблизно на 1,5 м.

Завершення усього комплексу робіт зі зміцнення конструкцій "Укриття" планується на листопад 2006 року.

СТВОРЕНО БАЗУ ДАНИХ ПРО НАСЛІДКИ ЧОРНОБИЛЯ

▲ Базу даних про наслідки Чорнобильської аварії презентовано міжнародному співтовариству. Директор IRSN (Франція), Жак Репусар (ліворуч) та генеральний директор GRS (Німеччина) Лоттар Хан

Міжнародне співробітництво з вивчення та подолання наслідків ядерної аварії 1986 року приносить відчутні результати. Одним з прикладів такої наукової кооперації стала Франко-німецька ініціатива по Чорнобилі (ФНІ), яка була присвячена створенню бази даних про наслідки Чорнобильської аварії.

Історія ФНІ

ФНІ стала відповіддю урядів Франції та Німеччини на заклик України об'єднати міжнародні зусилля щодо вивчення проблем ядерних та радіаційних аварій.

На конференції МАГАТЕ у Відні в квітні 1996 року міністри навколишнього природного середовища Франції та Німеччини оголосили про ініціативу наукового співробітництва з країнами СНД, що найбільше постраждали від аварії на Чорнобильській АЕС. Метою ФНІ стало створення надійної та об'єктивної інформаційної бази про радіаційні, екологічні та медичні наслідки Чорнобиля.

Координаторами ФНІ стали Інститут Захисту і Ядерної Безпеки (IRSN, Франція), Асоціація з Безпеки Реакторів і Установок

(GRS, Німеччина) та Чорнобильський центр з проблем ядерної безпеки, радіоактивних відходів та радіоекології, Україна.

Ініціатива стартувала, коли після трагічної чорнобильської дати пройшло вже 10 років. Не зважаючи на те, що наслідки Чорнобиля вивчалися увесь цей період, результати такої роботи не можна було визнати задовільними: часто це були розрізнені, неоднозначні та навіть суперечні дані. Створення єдиної, надійної бази даних, що охоплює всі аспекти Чорнобиля, стало необхідністю.

Результати

Над створенням бази даних працювали вчені з Франції, Німеччини, України, Білорусі та Росії, які представляли понад 30 науково-дослідних організацій.

Підсумком їх багаторічної копіткої праці стала систематизована інформація за трьома напрямками:

- Безпека "саркофага"
- Радіоекологічні наслідки Чорнобильської аварії
- Вплив Чорнобильської аварії на здоров'я людей.

Чорнобильська катастрофа лишилася за межею століття, але її руйнівний вплив ще довгі роки відчуватимуть мільйони постраждалих в Україні, Білорусі, Росії. Проблеми зруйнованого 4-го енергоблока, забруднених радіацією земель, здоров'я тисяч людей... Їх розв'язання та пом'якшення стало інтернаціональною справою.

Лише цифри:

- Вибух Чорнобильського реактора еквівалентний 500 бомбам, скинутим на Хіросіму
- Понад 3 млн. українців постраждали від Чорнобильської аварії, майже половина з них – діти
- Понад 600 тис. чоловік взяли участь у ліквідації наслідків Чорнобильської аварії
- 2600 кв. км. складає територія чорнобильської зони відчуження
- 6 млрд. доларів США витрачено на будівництво об'єкта "Укриття".

В рамках першого проекту "Безпека "саркофага" зібрано та внесено до бази дані щодо будівельних конструкцій, систем та обладнання об'єкта "Укриття" (ОУ), радіаційного стану в його приміщеннях, паливовмісних матеріалів та радіоактивних відходів (РАВ) всередині ОУ, впливу чорнобильського "саркофагу" на довкілля. Ця інформація допоможе під час планування та проведення подальших робіт щодо перетворення об'єкта на екологічно безпечну систему.

Дані щодо радіоекологічних наслідків Чорнобиля стануть у пригоді при плануванні подальших радіоекологічних досліджень, розробці стратегій поводження з РАВ та контрзаходів під час радіаційних аварій. База даних містить інформацію про загальну екологічну картину радіаційно забруднених територій, забруднення ґрунту цезієм-137. В рамках проекту зібрано та класифіковано інформацію про пункти тимчасової локалізації РАВ, міграцію радіонуклідів, надано результати аналізу заходів щодо відновлення природних та сільськогосподарських територій.

Суттєву допомогу при розробці ряду програм в галузі охорони здоров'я надасть інформація, що міститься у розділі "Вплив Чорнобильської аварії на здоров'я людей". Вчені представили дані щодо онкологічних захворювань постраждалих від аварії, дитячої смертності, впливу радіації на вагітних жінок та його наслідки. На основі отриманих даних може бути вироблена стратегія подальших біомедичних досліджень.

Успішному завершенню ініціативи та презентації її результатів було присвячено міжнародний науковий семінар, в роботі якого взяли участь понад 200 вчених з 12 країн світу, а також представники МАГАТЕ, Європейської комісії, Європейського банку реконструкції та розвитку.

Почесні гості, які ознайомилися зі створеною базою даних, відмітили необхідність її подальшого поповнення та розвитку.

Філіпп де Сюреман, посол Франції в Україні

"Метою цієї великої роботи були збір та підтвердження розрізних даних та усіх цінних знань з чорнобильських питань для створення надійної бази даних, яка була б корисною для всіх нас: дослідників, органів державної влади, громадськості та простих людей. Сьогодні цю велику роботу закінчено. Наукове співтовариство може пишатися таким результатом".

Дітмар Штюдемман, посол Німеччини в Україні

"Ця ініціатива принесла важливі результати. Вона дала людям можливість відчувати себе захищеними. Ми зрозуміли, що наслідки катастрофи, проблеми, породжені нею, повинні бути з часом вирішені..."

Томохіро Танігучі, заступник Генерального директора МАГАТЕ

"Хоча сьогодні Франко-німецька ініціатива наближається до завершення, я сподіваюся, що наукову роботу буде продовжено, знання та створена база даних будуть оновлюватися та використовуватися для подальшого вивчення віддаленого впливу радіоактивного опромінення..."

Євген Гарін, директор-координатор Чорнобильського центру

"Франко-німецька ініціатива є унікальним прикладом того, що може зробити міжнародне співтовариство на благо всього людства, якщо воно об'єднано однією метою. Сподіваюсь, що цей приклад в майбутньому буде підтриманий іншими країнами".

КРАЩИЙ ІНТЕРНЕТ-ПРОЕКТ – 2005

Сайт Чорнобильського центру www.chornobyl.net переміг в номінації "Електронна наука" на національному рівні Всесвітнього конкурсу "Світове визнання кращих Інтернет-Контент Проектів – 2005" (World Summit Award the world's best e-contents (WSA)).

Конкурс проводився в Україні з 9 червня по 15 липня 2005 року за ініціативи Інтернет Асоціації України та Європейської Академії Електронних Медіа. Урочисте нагородження переможців відбулося 19 липня в інформаційному агентстві УНІАН.

WSA (World Summit Award the world's best e-contents) – глобальний конкурс з відбору та просування найкращих світових Інтернет-контент проектів. Мета конкурсу – подолання цифрового розриву та розширення можливостей доступу людей до якісних ресурсів в мережі Інтернет.

Довідка WSA

Конкурс проходить під патронатом 8 президентів світу в рамках проведення Світового Саміту ООН з питань Інформаційного Суспільства (WCIS, Туніс 2005). Конкурс було започатковано у 2003 році. Мережа проекту складається зі 120 організацій, що залучені до розробки мультимедійної продукції на національному та міжнародному рівнях. Усі заходи проекту відбуваються на основі продуктивної співпраці між національними та міжнародними

▲ Директор-координатор Чорнобильського центру Євген Гарін (ліворуч) на церемонії вручення диплому переможця національного етапу конкурсу кращих Інтернет-проектів. Київ, інформаційне агентство УНІАН

організаціями, урядами, неприбутковими громадськими організаціями та приватними компаніями.

У 2005 році в проекті беруть участь представники 168 країн світу. Акцентуючи увагу на культурній сомобутності та національному різноманітті, WSA націлений на мультимедійні проекти, що передбачають ефективні та творчі підходи до змістового наповнення мережі Інтернет (контенту). Таким чином, освітня, наукова та культурна спадщина народів світу поступово перетворюється на цифровий формат і стає всесвітньо доступною.

ГРОМАДА ДІЄ

▲ Тренінг для лідерів громадських організацій в Ресурсному центрі. Досвідчені тренери вчать працювати над проблемою

Напевно, мало хто в Славутічі ще не знає про Центр розвитку громади. За два роки роботи цього масштабного соціального проекту, що підтримується британськими грантодавцями, багато славутичан скористалися послугами Кредитної спілки, зателефонували на "гарячу лінію" громадських ініціатив, взяли участь у телефонному опитуванні щодо соціальних послуг, поцікавилися "Громадським вісником" та довідником "Славутич – наш дім".

Ми зустрілися з головою Центру розвитку громади Віктором Одиницею для того, щоб пересвідчитися, чи дійсно ця соціальна програма допомагає мешканцям Славутича у вирішенні соціальних проблем.

Вікторе Васильовичу, в квітні минулого року почала свою роботу Кредитна спілка "Партнер". Які головні результати її роботи для славутичан?

З дня відкриття Кредитної спілки минув рік, і сьогодні ми можемо вважати її створення одним із вдалих проєктів, реалізованих за підтримки Міністерства торгівлі та промисловості (МТП) Великобританії. Кошти МТП Великобританії надавалися на досягнення двох основних цілей: організаційні заходи щодо створення спілки та перший кредитний фонд – близько 200 тис. грн.

Спочатку кредитна спілка налічувала 73 члени, а тепер їх кількість збільшилась у 7 разів і складає понад 500 чоловік. На сьогодні "Партнер" вже видав славутичанам кредитів на суму більше 1,5 млн. грн. (приблизно 300 тис. доларів). Частина кредитів отримана на розвиток власного підприємництва, на розширення виробництва малих та середніх підприємств, що також сприяло створенню робочих місць. Кредити допомагають людям заплатити за навчання, лікування, ремонт, придбати путівку для відпочинку, купити побутову техніку. За півроку спілка стала самоокупною і має власні кошти на

розвиток, а під час проведення у Славутічі міжнародного фестивалю дитячої творчості, телебачення та преси "Золота осінь Славутича" вже виступила спонсором і надала призи молодим журналістам-переможцям. Планується, що спілка буде виділяти кошти на підтримку громадських організацій для реалізації соціальних проєктів та програм.

Чому люди йдуть за кредитами саме до вашої спілки?

Оформити кредит в кредитній спілці можна всього за 30 хвилин, а сума мінімального кредиту складає 500 грн. На невеликі суми замість застави можна оформити поруку. Поки термін надання кредитів – 1 рік, але ми сподіваємось, що з розвитком спілки будуть збільшуватися і строки виплати, і кількість кредитів. Наступна перевага – депозитні ставки, які за рахунок швидкого обороту коштів є найбільшими в Славутічі й складають 24% річних.

Півроку тому громадська скарбничка Славутича поповнилася ще одним корисним починанням: для міста відкрив свої двері Ресурсний центр з підтримки неурядових організацій. Які перші успіхи?

Славутчанам завжди була притаманна активність у вирішенні всіх питань, що стосуються розвитку міста, покращення якості свого життя. Важливою рушійною силою розвитку громади Славутича є його громадські організації. Сьогодні в місті зареєстровано близько 100 неурядових організацій, з яких 10 – 15 – активно діючі. Для того, щоб вони могли впевнено розвиватися, і створено Ресурсний центр.

Перш за все, Центр надає громадським організаціям інформаційну підтримку. Працівники Центру, а також експерти, представники донорських організацій допомагають ефективно взаємодіяти з грантодавцями. Ми розуміємо, що для громадської організації важливо знайти джерело фінансування, тому своєчасна актуальна інформація щодо грантів є необхідною допомогою та поштовхом для подальших дій.

Важливою складовою допомоги, яку надає Ресурсний центр, є організація тренінгів для лідерів громадських організацій. Тренінгова програма включає навчання управлінню громадськими об'єднаннями, фінансовому менеджменту, шляхам просування організації. Громадські активісти вчать не лише генерувати ідеї, але й планувати свої дії щодо втілення їх у життя, опановують механізми взаємодії з громадськістю та місцевою владою. Ми залучили до навчання відомі американські організації-грантодавці: фонд UCAN та Творчий центр "Counterpart". Крім того, всі представники громадських об'єднань можуть скористатися послугами спеціальної бібліотеки, зв'язку, техніки для тиражування друкованих матеріалів, отримати доступ до Інтернету.

Нещодавно сесія Славутичької міської ради затвердила програму соціального замовлення в м. Славутичі. В чому сутність цієї програми?

Прийняття цієї програми є великим досягненням роботи громадських організацій міста. Соціальне замовлення – це визначення громадою, депутатами міської ради пріоритетності соціальних проблем, які можуть бути вирішені за максимальної участі громадських організацій. Внесок неурядової організації до проекту повинен складати біля 25%, не обов'язково коштами, можливо – трудовими ресурсами. Крім того, кошти виділяє і міська влада, може залучатися фінансова допомога грантодавців, спонсорів. Ми повинні показати славутчанам, що ця система здатна успішно працювати. Сьогодні в розвинутих країнах, наприклад, у Німеччині, Франції, Америці громадським організаціям виділяється до 25% державного бюджету на вирішення соціальних проблем.

Роботу над програмою ми почали з проведення опитування серед мешканців міста щодо визначення основних соціальних проблем. Далі був оголошений конкурс серед громадських організацій на кращий соціальний проект. Переможцями стали два соціальні проекти, які сьогодні вже успішно втілюються у життя: це проект щодо профілактики алкоголізму, наркоманії та СНІДу та ініціатива з впорядкування рекреаційної зони міста.

Якими ще новинами Центру розвитку громади Ви хотіли би поділитися з нашими читачами?

Центр розвитку громади активно діє. Наприклад, для того, щоб наші споживачі могли орієнтуватися на місцевому ринку соціальних послуг, ми видали "Абетку споживача", яка була широко розповсюджена у Славутичі.

Нещодавно за ініціативи Центру проведено конкурс на кращого працівника сфери соціальних послуг. Нагородження переможців відбулося в урочистій атмосфері в присутності жителів міста.

Сьогодні продовжує працювати "гаряча лінія" громадських ініціатив. Всі пропозиції опрацьовуються нашими співробітниками, які передають їх на розгляд у відповідні організації та відслідковують подальшу роботу над ними.

Мені приємно також повідомити Вам, що ми створили навчальний фільм, який розповідає про досвід нашої діяльності, взаємодію влади, бізнесу та громади.

Останнє питання, яке хвилює багатьох людей, причетних до роботи у соціальних проектах. Як оцінити ефективність соціального проекту?

Головне призначення будь-якого соціального проекту – це зміна людської свідомості, готовність громади взяти на себе ініціативу та відповідальність щодо вирішення своїх соціальних проблем. Сьогодні ми є свідками збільшення кількості соціальних ініціатив славутичької громади, виграних грантів на соціальні проекти. А це – створення нових робочих місць, гідні інвестиції у розвиток Славутича.

▼ **Віктор Одиниця та Юрій Акименко з Центру розвитку громади знають, як зробити черговий випуск "Громадського вісника" змістовним та цікавим**

НОВИЙ ДЕПАРТАМЕНТ НА ДОПОМОГУ БІЗНЕСУ

Створення в Славутичі Департаменту регіонального розвитку (ДРР) – нової структури в рамках Агентства з розвитку бізнесу – стало подією аж ніяк не ординарною з точки зору можливостей щодо залучення до міста нових бізнес-ідей та інвестицій.

У квітні 2004 р. у рамках Меморандуму, підписаного виконавчим комітетом славутицької міської ради та Міністерством торгівлі й промисловості Великобританії, почалася реалізація трьох соціальних проектів, спрямованих на підвищення інвестиційної привабливості Славутича. Одним з них і став проект створення ДРР, основним завданням якого є соціально-економічне просування міста Славутича й залучення до нього інвестицій.

Відбір кандидатів у штат Департаменту був довгим і ретельним. З 31 претендента залишилося семеро – самих перспективних. Вони стали учасниками ряду психологічних тренінгів, у ході яких вивчили принципи роботи в команді, методи створення позитивного іміджу, секрети ділового спілкування. Майбутні менеджери познайомилися з основами маркетингу, стратегічного планування, фінансовими й правовими основами підприємництва, навчилися розробляти бізнес-плани,

вивчили правила проведення нарад, переговорів, презентацій. Крім цього, вони освоїли ряд необхідних для роботи комп'ютерних програм. У результаті була сформована дружна професійна команда Департаменту, що володіє знаннями й навичками щодо залучення інвестицій і надання послуг для підприємців та інвесторів міста.

Сьогодні фахівці ДРР надають консалтингові послуги підприємцям. За їхньої особистої участі вже з'явилось 12 нових робочих місць, а на черзі – ще 78, які будуть створені протягом 3-х років.

Не забути й інформаційні потреби потенційних партнерів та інвесторів. Тепер вони можуть одержати оперативну й повну інформацію про можливості славутицького регіону, не залишаючи свого робочого місця. Достатньо просто набрати в Інтернеті адресу веб-сайта "Славутицький регіон" – www.investing.org.ua.

Сайт підтримує три мовні версії (українську, російську та англійську). Його відвідувачі мо-

жуть користуватися послугами "віртуального офісу", створюючи сторінки своїх організацій, одержувати інформацію про вакансії, переглядати календар бізнес-новин. Працює система он-лайн консультацій і автоматичних розсилок для зареєстрованих користувачів, відкрито форум, створено систему анкетування й проведення соціологічних опитувань. Серед переваг "Славутицького регіону" – можливість взаємобміну інформацією з веб-сайтами спорідненої тематики інших регіонів і областей, підприємницькими мережами України й світу, доступ до посилань на такі корисні ресурси як ключові веб-сайти лізингових та інвестиційних компаній, донорських організацій і банківських установ, асоціацій і структур підтримки й розвитку бізнесу.

Що ж пропонує ДРР підприємствам міста та потенційним інвесторам?

- Аналіз ефективності інвестицій і господарської діяльності підприємств
- Митно-брокерські послуги
- Підготовку тендерної документації
- Розробку й розміщення сторінок на сайті "Славутицький регіон"
- Надання інформації з баз даних потенційних інвесторів
- Проведення тренінгових програм і семінарів та ін.

Оперативність у реалізації цього соціального проекту стала можливою тільки завдяки активній допомозі Славутицького міського виконавчого комітету, міського Центру зайнятості, Соціально-психологічного центру, громадських організацій "Центр розвитку громади" і "Лабораторія малого бізнесу", міського Фонду підтримки підприємництва, Чорнобильського центру й інших організацій і підприємств міста.

Під лежачий камінь вода не тече – це добре розуміють усі, хто займається розвитком і просуванням бізнесу в Славутичі і діють злагоджено й цілеспрямовано для досягнення загальної мети.

ГРОМАДСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ

Знайомтеся: Славутицький міський центр роботи з жінками

▲ **Жінки знають, як допомогти місту вирішувати соціальні проблеми, і активно працюють в системі міського самоврядування**

"Кожна людина в світі має право бути щасливою!" — такий девіз визначає ідею Славутицького міського центру роботи з жінками".

Це жіноче об'єднання зібрало найактивніші громадські організації Славутича, серед яких — жіночі асоціації міста та фонд допомоги дітям-інвалідам.

Небайдужі славутичанки створили Центр, щоб залучати жінок до активної громадської діяльності, підвищувати їхній статус в сім'ї та суспільстві, допомагати відстоювати свої права та повною мірою реалізовувати можливість в усіх сферах суспільного життя.

Сьогодні жодна громадська подія в місті не відбувається без активної участі жінок. Варто згадати міську акцію на підтримку здорового способу життя, впорядкування зони відпочинку навколо міста, різноманітні свята, фестивалі, конкурси майстринь, дискусійні клуби. Жінки віддано працюють над розв'язанням соціальних проблем жителів міста, беруть участь у роботі славутицької громадської ради.

13–14 жовтня 2005 р. за активної участі Центру роботи з жінками в Славутичі пройде 1-а практична конференція "Роль та місце жінки в умовах малих та монопрофільних міст".

Двері Центру роботи з жінками завжди відкриті для всіх бажаючих, незалежно від партійної належності, віросповідання, національності, віку та особистих уподобань.

▼ **Людмила Вольська, голова Центру роботи з жінками (праворуч), обговорює деталі проведення чергового тренінгу**

Звернувшись до Центру, жінки можуть отримати кваліфіковану консультацію психолога, юриста, взяти участь в семінарах та тренінгах різноманітної тематики, як то "Сімейне право", "Гендерна рівність", "Діти — дзеркало сімейних відносин" та ін.

Лідери організації створили спеціальну групу з підтримки жінок, які зазнали насильства в сім'ї.

Голова Центру Людмила Вольська закликає всіх жінок не залишатися наодинці зі своїми проблемами, а своєчасно звернутися до Центру по допомогу.

Ви можете звернутися до Центру роботи з жінками за адресою:

**Київський квартал, 15
м. Славутич, Київська обл.,
Україна, 07100**

**Тел./факс +38 (04479) 3 00 38; 2 05 13
E-mail: helwell@slavutich.kiev.ua**

4-й Блок. Які асоціації виникають у вас, коли ви чуєте ці слова? Напевно, вже звична картинка "саркофагу" над зруйнованим четвертим енергоблоком Чорнобильської АЕС?

Для одних людей події 26 квітня 1986 року залишились в минулому, для інших стали особистим тягарем і болем, у когось викликають закономірну цікавість, а для когось стали поштовхом для переосмислення проблем екології, гармонійних відносин людини і природи. "У 1986 році Чорнобиль миттєво відкрив всім нам просту істину: немає залізних завіс, немає кордонів для екологічних лих, світ єдиний, світ вразливий і безкінечно малий. Ця установка визначає наше прагнення зрозуміти і за своєї міжнародний досвід художнього осмислення екологічних проблем і донести його до якомога більшої кількості людей" — говорить Олег Векленко, учасник ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС у травні — червні 1986 року, професор Харківського художньо-промислового інституту, голова оргкомітету виставки екологічного плаката та графіки із символічною назвою — "4-й Блок".

Першу міжнародну виставку "4-й блок" було проведено до 5-річчя Чорнобильської катастрофи, у 1991 році. Вона відразу привернула увагу художників та дизайнерів всього світу і зараз це — міжнародна дизайнерська акція, справжній фестиваль екологічного мистецтва, що проводиться раз на три роки.

ТРІЄНАЛЕ "4-Й БЛОК"

Сьогодні у Харкові зібрано унікальну колекцію, якій немає рівних не лише в Україні, але й у світі. За умовами проведення виставки конкурсні роботи не повертаються художникам, а залишаються у фонді музею-галереї "4-й Блок", де сьогодні нараховується понад 4000 графічних та плакатних робіт, представлених 600 авторами із 50 країн світу!

Видовищне і вражаюче, нескінченно різноманітне дійство відкривається при спогляданні представлених робіт. Вони вступають в розмову з одним глядачем, але розраховують зібрати натовп. Роботи

"Немає залізних завіс, немає кордонів для екологічних лих, світ єдиний, світ вразливий і безкінечно малий." — вважають організатори трієнале "4-й блок"

На сторінках — пости з виставки

майстрів плаката і графіки з країн Європи й Америки, Азії та Австралії різні за стилем, тематикою, але схожі в своєму прагненні розбудити розуміння змісту та важливості екологічних проблем у сучасному світі, де Чорнобиль став продовженням Хіросіми.

"Світ духовних цінностей завжди відкритий розуму і серцю кожного", — вважають організатори виставки. "Можливо, представлені роботи — це та соломинка, за яку безпомічно хапається той, хто тоне. Але так часто буває — марні на перший погляд зусилля в якийсь момент досягають критичної маси і поєднують людські пориви в прагненні успіху".

Про побачене можна говорити безкінечно. Та коли йдеться про подібні виставки, доречно прислів'я "Краще один раз побачити, ніж сто разів почути". Побачене спонукає не лише до споглядів про чорнобильську трагедію, а й до осмислення оточуючого світу, який буквально благає людство не нищити його у всеохоплюючому прагненні до збагачення.

УКРАЇНСЬКІ ДИПЛОМАТИ ОБГОВОРЮЮТЬ ЧОРНОБИЛЬСЬКІ ПРОБЛЕМИ

▲ *Робочі моменти Наради*

25 серпня 2005 р. в Чорнобильському центрі відбулося робоче засідання Наради керівників закордонних дипломатичних установ України щодо шляхів вирішення соціальних наслідків Чорнобильської аварії.

В робочому засіданні взяли участь міністр закордонних справ України Борис Тарасюк, міністр України з питань надзвичайних ситуацій Давид Жванія, керівництво Чорнобильської АЕС, м. Славутича та Чорнобильського центру.

Українські послы та повірені поставили ряд конкретних запитань керівникам Славутича, Чорнобильського центру та Чорнобильської АЕС щодо можливості практичної допомоги на дипломатичному рівні, запропонували певні заходи для досягнення поставлених завдань.

У вітальному слові учасникам засідання Давид Жванія підкреслив, що світова спільнота активізувала підтримку соціальних чорнобильських програм українського уряду. Першою про таку підтримку заявила Організація Об'єднаних Націй. Міністр також звернув увагу на необхідність показати міжнародному співтовариству взаємну користь від вивчення наслідків Чорнобильської катастрофи та вироблення заходів для попередження ядерних катастроф у майбутньому.

Борис Тарасюк підкреслив, що МЗС вважає мобілізацію міжнародної підтримки щодо розв'язання проблем важливою складовою своєї діяльності. Він закликав українських дипломатів підтримати розвиток міжнародного співробітництва під егідою Міжнародного Чорнобильського центру (МЧЦ). Міністр висловив щире подяку від імені української дипломатії усім, хто працює на Чорнобильській АЕС та в місті Славутичі за мужність у подоланні ядерної катастрофи та її наслідків.

Євген Гарін, директор-координатор Чорнобильського центру, звернув увагу всіх присутніх на результативність міжнародних проектів в рамках МЧЦ, про що свідчить бажання вчених та практиків багатьох країн залучитися до діяльності Центру.

▼ *Під час робочої зустрічі в Чорнобильському центрі. Борис Тарасюк, міністр закордонних справ України (в центрі), Євген Гарін, директор-координатор Чорнобильського центру (праворуч), Олена Ладижева, директор з економіки Чорнобильського центру (ліворуч)*

НЕЗВИЧАЙНЕ СТАЖУВАННЯ

Країну, до якої потрапляєш навіть ненадовго, треба пізнати й зрозуміти. І немає тут кращого шляху, аніж зануритись у спілкування з її жителями, перейнятися їхнім повсякденним життям, роботою, звичаями й традиціями. Саме так і вчинив Ніколас Гербст, молодий громадянин США, який сьогодні живе й навчається в Україні.

Приїхав Ніколас разом з родиною майже два роки тому, коли його батька Джона Гербста було призначено Послом США в Україні. З нашою країною тісно пов'язаний родовід Ніколаса: його прадіди з боку матері жили на древній чернігівській землі, історія якої сягає тисячоліть. Уся родина Ніка добре володіє російською мовою, а мама Надія Гербст ще й викладає її в одній з київських шкіл.

▲ Ніколас на славутицькому підприємстві "Перспектива"

Наш часопис розповідав про один з перших робочих візитів новопризначеного Посла, яким стали відвідини Славутича — домівки працівників Чорнобильської АЕС. І не випадково. США підтримують низку міжнародних програм, спрямованих на вирішення чорнобильських проблем. У Славутичі розташовано й Чорнобильський центр (ЧЦ). Україна і США заснували його 26 квітня 1996 року, у день десятиріччя аварії, з метою вивчення й узагальнення чорнобильського досвіду та запобігання подібним катастрофам будь-де у світі.

Саме до Славутича приїхав 15-річний Ніколас під час своїх літніх канікул. Кортіло самому прилучитися до справ ЧЦ, що вже по-справжньому зіп'явся на ноги, має потужний загін фахівців, а відтак у ринкових умовах впевнено почувається у сфері ядерної й радіаційної безпеки та радіоекології. Центр

опікується міжнародними технічними проектами і має унікальну можливість проводити наукові дослідження у чорнобильській зоні відчуження.

Юний стажист отримав можливість попрацювати в усіх підрозділах Центру. Гасло "хочеш навчитися — бери участь" — це про нього.

Нік каже, що першого дня, долаючи двогодинний шлях до Славутича, трохи хвилювався, бо не знав, чого чекати: "Але все пройшло добре: і перша зустріч з директором-координатором паном Гаріним, і початок стажування із захоплюючого екскурсу в історію Центру, і знайомство з його персоналом та технічними можливостями".

У відділі ядерно-фізичних розрахунків Нік дізнався про роботи у сфері ядерної та радіаційної безпеки і познайомився з базами ядерних даних, що складають ос-

нову таких розрахунків. Тут же повправлявся у побудові графічних зображень для інтегрованої бази даних об'єкта "Укриття".

Важливою віхою для Ніколаса стала робота у відділі підготовки та супроводження проектів. Тут кожен крок вимагав пильності й серйозного ставлення. Щоб відчутти це, варто було лише переглянути пакет документів одного з поточних координаційних проектів стосовно створення оптоволоконної лінії зв'язку. А невдовзі хлопець прикипів до розробки бізнес-плану, за яким у місті треба було створити бейсбольну команду. "Це було справді цікаво", — каже Нік. Може, ще й тому, що спорт — його неабияке захоплення.

Про свої практичні спроби на ниві маркетингу Нік розповів у підсумковій презентації: "Спочатку я збирав інформацію про міжнародні технічні програми — це один з етапів маркетингових досліджень, — а потім долучився до розробки макету рекламної листівки Чорнобильського центру і познайомився з роботою міні-друкарні". Важливо, що Ніколас діяв швидко й успішно: допомогли знання й попередній досвід.

Особливо тепло Нік згадує дні, проведені у Міжнародній радіоекологічній лабораторії (МРЛ): "Я побачив унікальне устаткування, обладнані лабораторії, віварій для піддослідних тварин. Крім того, ми займалися радіологічним обстеженням ділянки соснового лісу". А ще він допомагав фахівцям у складанні карти забруднення Славутича: відбирав проби ґрунту і проводив вимірювання радіоактивності, опанував радіохімічний аналіз проб на наявність стронцію-90.

Водночас на порядку денному Ніколаса було не лише стажування у Чорнобильському центрі. Він познайомився з міським головою і побачив, як працює міський виконавчий комітет, завітав до центру інформаційних технологій, де навчаються школярі, студенти й дорослі (серед них багато працівників Чорнобильської АЕС), переглянув низку цікавих, справді літописних фотографій. Саме про них Нік потім скаже: "Місто плакає своєю історією й сьогодні..."

І продовжить:

"Я тепер знаю про переваги спеціальної економічної зони "Славутич" і пересвідчився у цьому на кількох підприємствах. На "Перспективі" спробував сам зробити папку; на "Гобелені" побачив, як виробляють килими; на "Струм" — як виготовляють поліграфічну продукцію; а на "Терміті" відкрив для себе секрет пінопласту".

"Цікаво було побувати в Агентстві з розвитку бізнесу, яке

надає різнобічну підтримку підприємцям міста Славутича й інвесторам".

У міському соціально-психологічному центрі Ніколаса зустріли ровесники — молодь громадських організацій Славутича. І тут уже розповіді про власне центр і його справи чи навіть запропонованого тесту на встановлення особистісних характеристик виявилися замало. "Ми розпитували один одного про навчання, хобі, про відношення до життя і плани на майбутнє", — згадує Нік.

Нік також каже, що недаремно провів час у Славутичі, особливо у Чорнобильському центрі, бо пізнав багато нового й цікавого, набув корисних навичок, відтепер по-іншому дивиться на життя й діяльність людей, які впродовж багатьох років докладають зусиль для подолання важких наслідків Чорнобильської катастрофи.

Усі, хто був поруч з Ніком під час його стажування, з теплотою згадують цього серйозного цілес-

▲ **Робота в радіоекологічній лабораторії Чорнобильського центру**

прямованого хлопця. І щиро вірять, що він досягне великих успіхів у житті, адже для цього Нік має головне: бажання пізнати нове, працьовитість і завзяття на шляху до поставленої мети.

Чорнобильський центр у Славутичі

ЯДЕРНІ ОБ'ЄКТИ: НАДІЙНІСТЬ ТА БЕЗПЕКА

NUCLEAR FACILITIES: RELIABILITY AND SAFETY

СЛАВУТІЧ, УКРАЇНА
20-23 ВЕРЕСНЯ

2005

SEPTEMBER 20-23
SLAVUTYCH, UKRAINE

Nuclear Safety for World

WITH SUPPORT OF
U.S. DEPARTMENT
OF ENERGY AND
U.K. DEPARTMENT
OF TRADE AND INDUSTRY

ЗА ПІДТРИМКИ
ДЕПАРТАМЕНТУ
ЕНЕРГЕТИКИ США ТА
ДЕПАРТАМЕНТУ ТОРГІВЛІ
ТА ПРОМИСЛОВОСТІ
ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

CHORNOBYL
center
www.chornobyl.net